

AgEcon SEARCH
RESEARCH IN AGRICULTURAL & APPLIED ECONOMICS

The World's Largest Open Access Agricultural & Applied Economics Digital Library

This document is discoverable and free to researchers across the globe due to the work of AgEcon Search.

Help ensure our sustainability.

Give to AgEcon Search

AgEcon Search

<http://ageconsearch.umn.edu>

aesearch@umn.edu

*Papers downloaded from **AgEcon Search** may be used for non-commercial purposes and personal study only. No other use, including posting to another Internet site, is permitted without permission from the copyright owner (not AgEcon Search), or as allowed under the provisions of Fair Use, U.S. Copyright Act, Title 17 U.S.C.*

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
FOOD AND AGRICULTURAL ECONOMICS**

PROCEEDINGS BOOK
(Full Texts-Abstracts-Posters)

27th -28th April 2017
Alanya Alaaddin Keykubat University, Turkey

ISBN
978-605-65814-6-5

AGRO-TOURISM APPLICATIONS IN THE CONTEXT OF RURAL DEVELOPMENT: EVIDENCE FROM EMERGING AND DEVELOPED COUNTRIES

Levent Şahin

Cankiri Karatekin University. FEAS. Economics, Çankırı, Turkey
Email: leventsahin@karatekin.edu.tr

Dilek Kutluay Şahin

Cankiri Karatekin University. FEAS. Economics, Turkey

Abstract

Economic development is the elimination of social poverty, economic inequality, education and health deficiencies. Rural development has an important role in removing socio-economic differences between rural and urban areas. Rural development aims to make better the economic and socio-cultural conditions in rural areas. In 1960, rural development has been began to become a topic of researchs. Since 1970, it has been understood that Rural development has a different and significant influence on the economic development of countries. Rural development has been recognized as a new strategy in the field of development by organizations that have influenced the development policies of countries such as the World Bank and the United Nations for the last decade. Rural development focuses on poverty and inequalities between urban and rural areas.

Agrotourism is one of the most important tools used in the realization of rural development. Today, the importance of agrotourism is increasing in both developed and developing countries. Agrotourism is mostly applied in the United States of America, France, Spain, Italy and England. In the United States of America, farms are open to the public in the context of agrotourism almost every period of the year. Agricultural tourism is the involvement of agricultural activities in rural areas in touristic activities. With agrotourism, people, living in cities, are offered the opportunity to take part in farm activities. In the agrotourism area, tourists can pick vegetables and fruits, feed farm animals, buy fresh agricultural products from local markets, horse ride etc., can do similiar activities. In addition, with agrotourism, agricultural entrepreneurship activities of the people in the region are supported. People are employed in rural areas. Also, as people are employed in the villages, migrations from rural to urban areas are decreasing.

Concepts of development and rural development are primarily included in the study. Agrotourism is an effective element in rural development. In this context, the concept of agrotourism is explained. Agrotourism practices in both developed and developing countries are examined. In addition, the development of agrotourism in Turkey are emphasized. With the development of agrotourism, development and employment in rural areas will increase. Suggestions are made to policy makers for the development of agro-tourism in Turkey in the light of the samples country examined.

Key words: Development, Rural Development, Agrotourism

KIRSAL KALKINMA BAĞLAMINDA AGRO-TURİZM UYGULAMALARI: GELİŞMEKTE OLAN VE GELİŞMİŞ ÜLKELERDEN KANITLAR

Özet

Kalkınma toplumdaki fakirliğin, ekonomik fırsat eşitsizliğinin, eğitim ve sağlıktaki eksikliklerin giderilmesidir. Kırsal kalkınma ise kırsal ve kent arasındaki sosyo-ekonomik farkların giderilmesinde önemli bir role sahiptir. Kırsal kalkınma kırsalda ekonomik ve sosyo-kültürel şartların iyileştirilmesinde kapsayıcı bir ilerlemeyi hedeflemektedir. Kırsal kalkınma 1960'da araştırmaların konusu olmaya

başlamıştır. 1970'den itibaren kırsal kalkınmanın ülkelerin kalkınmasında farklı ve önemli bir etkiye sahip olduğu anlaşılmıştır. Kırsal kalkınma son on yıldır Dünya Bankası ve Birleşmiş Milletler gibi, ülkelerin kalkınma politikaları üzerinde etkili olan kuruluşlar tarafından kalkınma alanında yeni bir strateji olarak kabul edilmektedir. Kırsal kalkınma fakirlik ile kent ve kırsal arasındaki eşitsizlikler üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Kırsal kalkınmanın gerçekleştirilmesinde kullanılan en önemli araçlardan biri de agro-turizmdir. Günümüzde hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde agro-turizmin önemi artmaktadır. Agro-turizm en fazla Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İspanya, İtalya ve İngiltere'de uygulama alanı bulmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri'nde neredeyse yılın her döneminde çiftlikler agro-turizm kapsamında halka açıktır. Agro-turizm, turistik faaliyetlerin kırsalda tarımsal faaliyetler özelinde sürdürülmesidir. Agro-turizm ile kentlerde yaşayan insanlara çiftlik faaliyetlerinde görev alma imkânı sunulmaktadır. Agro-turizm alanında turistler sebze ve meyveleri toplayabilirler, çiftlik hayvanlarını besleyebilirler, yerel marketlerden taze tarım ürünlerini satın alabilirler, ata binebilirler vb. faaliyetlerde bulunabilirler. Ayrıca agro-turizm sayesinde bölge halkının tarımsal girişimcilik faaliyetleri desteklenmektedir. İnsanlar kırsalda istihdam edilmektedir. Dolayısıyla kırsaldan kente yapılan göçler azalmaktadır.

Çalışmada öncelikle kalkınma ve kırsal kalkınma kavramlarına yer verilmiştir. Kırsal kalkınmada agro-turizm etkili bir ögedir. Bu bağlamda agro-turizm kavramı açıklanmıştır. Hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerdeki agro-turizm uygulamaları incelenmiştir. Ayrıca Türkiye'de agro-turizmin gelişimi üzerinde durulmuştur. Agro-turizmin gelişmesi ile birlikte kırsal bölgelerde kalkınma ve istihdam artacaktır. İncelenen ülke örnekleri ışığında Türkiye'de agro-turizmin gelişmesi için politika yapıcılara önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar kelimeler: Kalkınma, Kırsal Kalkınma, Agro-turizm

1. Giriş

Küreselleşme ile birlikte yaşanan ekonomik, teknolojik, siyasi ve kültürel değişimler sonucunda gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin kalkınma politikalarında birtakım değişiklikler yapmaları, yeni politikalar geliştirmeleri gerekmektedir. Günümüzde küreselleşmenin etkisiyle turizm sektöründe de birtakım değişimler görülmekte ve yeni turizm trendleri ortaya çıkmaktadır. Turizm sektöründe yaşanan gelişmeler karşısında turizm potansiyeline sahip olan ülkeler ihtiyaçlar doğrultusunda yeni turizm politikaları geliştirerek, kırsal kalkınmaya katkıda bulunmaktadırlar. Bu değişimler ışığında kırsal hayata yönelik ilginin artmasıyla tarım ve turizm arasındaki ilişki gelişerek, tarım turizmi başka bir ifadeyle agro-turizm kavramı ortaya çıkmıştır. Tarımsal kaynakların turizm amacıyla kullanılması agro-turizm olarak adlandırılmaktadır. Bu çalışmada kırsal kalkınmada agro-turizmin etkileri üzerinde durularak, hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde agro-turizmin gelişim aşamaları incelenmiştir. Bu doğrultuda çalışmada kalkınma ve kırsal kalkınma kavramları açıklandıktan sonra agro-turizm kavramı üzerinde durulmuştur. Çalışmanın sonuç bölümünde politika yapıcılara Türkiye'de agro-turizmin daha da gelişmesi için önerilerde bulunulmaktadır.

2. Kalkınma

Kalkınma ülkeler için, toplumun bütününe kapsayan bir katma değer artışıyla birlikte refah seviyesinde yaşanan iyileşme anlamına gelmektedir (Kuşat, 2014: 66). Dolayısıyla kalkınma; toplumun gelir seviyesinin yükselerek, yaşam düzeyinin artırılması için gelişmiş ülkelerdeki teknolojik ve toplumsal yapıya sahip olmaktır (Oakley ve Gerforth, 1985). Diğer bir ifadeyle kalkınma, üretimin ve dolayısıyla kişi başına düşen ulusal gelirin artırılmasıyla, ülkenin ekonomik ve sosyo-kültürel yapısının da değiştirilmesidir. Kalkınma sürecinin; ekonomik kalkınma, sosyal kalkınma ve insani kalkınma olmak üzere üç boyutu vardır (Tolunay ve Akyol, 2006: 118-119).

2.1. Kırsal Kalkınma

Kırsal kalkınma; kırsal alanlarda yaşayan nüfusun kültürel ve sosyo-ekonomik olarak yapısını değiştirecek şekilde gelir, üretim ve refah seviyelerinin geliştirilmesi, kent alanlarında var olan toplumsal ve fiziksel alt yapının kırsal alanlarda da oluşturulması, tarımsal ürünlerin değerlendirilmesindeki süreçleri, etkinlik ve örgütlenmeleri kapsamaktadır (Çeken vd., 2007: 3). Birleşmiş Milletler örgütüne göre kırsal kalkınma, küçük toplulukların içinde buldukları sosyal, ekonomik ve kültürel şartları geliştirmek için giriştikleri gönüllü çabaların, yerel toplulukların, toplumun tamamı ve ulusla bütünleştirilmesi ve ülkenin kalkınma sürecine katkıda bulunulması aşamalarının tamamıdır (Geray, 1999: 64). Başka bir ifadeyle kırsal kalkınma; kırsal alanlardaki yaşam şartlarını daha iyi hale getirmek, kırsal kesimde yaşayanların kente göç etmelerine gerek kalmaksızın kentlerdeki sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik gelişmelerden yararlanmalarını sağlayan ekonomik ve sosyal politikalar bütünü olarak tanımlanabilmektedir (Cengiz ve Çelem, 2003: 144). Kırsal kesimin kalkınmanın nimetlerinden faydalanabilmesi için yöresel kaynakların harekete geçirilmesi gerekmektedir (Geray, 1999: 61).

Kırsal kalkınma, kırsal alanlardaki kaynakların etkin kullanılması neticesinde kent ile kır arasındaki ekonomik ve sosyo-kültürel gelişmişlik farkını mümkün olduğunca azaltmayı amaçlamaktadır. Bunun yanında kırsal alanda istihdamı arttırmak böylelikle kent alanına göçü önlemek ve kırsaldaki nüfusun yaşam standartlarını yükseltmek de kırsal kalkınmanın amaçlarındandır (Çeken vd., 2007: 3).

3. Agro-turizm

Agro-turizm kırsal kalkınmanın alt dalıdır. Agro-turizm ücretsiz çiftlik turları, tatil köyleri, insanları kırsal bölgelere çeken faaliyetleri kapsayan kırsal turizmin türüdür. Ancak kırsal turizmden ayrılan yönleri de vardır. Kırsal turizmde mutlaka bir çiftliğe ihtiyaç duyulmaz. Ancak agro-turizm çiftlik sahipleri için ek gelir kaynağı, ziyaretçiler için ise hem eğlence hem de farklı bir deneyimdir. Agro-turizm açık hava deneyimleri (avcılık, ata binmek, balık tutmak, vahşi yaşam uygulamaları), eğlence (hasat partileri), çiftlikte doğrudan satış (çiftlikteki meyveleri toplamak ve çiftlik içindeki tezgâhlarda satmak), eğitim (yemek tariflerini öğretmek, konserve ve reçel yapmak) gibi uygulamaları kapsamaktadır (Jolly, 2012).

Günümüzde agro-turizme olan ilgi artmaktadır. Bunun nedeni insanların geçmişle bir bağlantı kurma ve yeni bir şey öğrenme istekleridir. Agro-turizm tesisleri ziyaretçilere kent yaşamının stresinden kurtulma ve daha basit yaşam imkânı sunmaktadır. Bu tesisler sayesinde ziyaretçiler meyve ve sebzeleri dalından toplamakta, hayvanları yakından görmekte, ev yapımı ürünleri yerinde satın almakta ve çiftlik yaşantısını birebir yaşamaktadırlar. Agro-turizm çiftlik sahiplerine çiftçilik faaliyetlerini sürdürmek ve ailelerine ek gelir kaynağı sağlamak için fırsat vermektedir. Agro-turizm özellikle şarap endüstrisinin gelişmesinde etkili olmaktadır. Agro-turizm çiftliklerin ekonomik açıdan büyümesini sağlamaktadır. Bu nedenle de çiftlik sahipleri agro-turizme önem vermektedir (Ochterski ve Roth, 2007:1).

3.1. Agro-turizmde Gelir Kaynakları

Agro-turizm çiftçilere ek gelir sağlamaktadır. Ayrıca yüksek kazançlı agro-turizm tesisleri de bulunmaktadır. Agro-turizm tesislerinin onbir tane gelir kaynağı bulunmaktadır. Bunları şu şekilde sıralamak mümkündür (Ochterski ve Roth, 2007: 9-12):

1. Giriş Ücreti

Müze, hayvanat bahçesine, botanik parka girmek için ücret alındığı gibi bir agro-turizm tesisine girmek için de ücret alınabilir. Bu ücret genel giriş ücreti olabilir. Tesisin diğer kısımları için ücret alınmayabilir. Birçok agro-turizm tesisi sezon boyunca farklı etkinlikler düzenleyebilir. Örneğin bir köylü kadın yünden iplik yapımını ve örgü örmeyi ziyaretçilere öğretebilir. Ziyaretçiler birçok yerde göremeyecekleri özel etkinliklere katılmak için ücret ödeyeceklerdir. Giriş ücreti yetişkinler, öğrenciler, günlük ziyaretçiler ve daha uzun süreli ziyaretçiler için farklı ücretlendirilebilir.

2. Tur Ücreti

Agro-turizm tesisinde bir tur ücreti ziyaretçilerin rehber eşliğinde tura katılma ya da ziyaretçinin serbestçe tesis içinde gezinti yapabilmesi için rehber kitabı edinmesini sağlamaktadır. Tur ücreti, giriş ücretinde olduğu gibi farklı gruplar (okul, sınıf, çocuk, yetişkin, vb.) için ölçeklendirilebilir.

3. İşlenmiş Ürünlerin ve Hediyelik Eşyaların Satışı

Reçel, kurutulmuş meyve, turşu, soslar vb. ürünler ziyaretçiler tarafından bozulma ihtimali düşük ürünler olarak değerlendirildikleri için perakende satışları daha kolay olmaktadır. Bu nedenle ziyaretçilerin bu ürünleri deneyimleme imkânının olduğu ortamlarda satışlar artmaktadır. Çiftlik ürünlerinin yanı sıra çiftlik sahipleri antika eşyalar, çiftlik malzemeleri, tişörtler, şapkalar, el sanatları ürünleri de satabilirler. Ancak bu ürünlerin satışı çiftçilerin tarımla uğraşmalarının önüne geçmemelidir.

4. Etkinlik Ücreti

Çiftlik etkinlikleri insanların ilgisini çekmektedir. Örneğin çiftliklerdeki mısır labirentleri, ziyaretçilerden ücret almanın en etkin yöntemlerinden biri olarak kanıtlanmıştır. Kuzuların elle beslenmesi, okçuluk, balık tutmak, binicilik agro-turizm tesislerinde yapılan etkinliklerden bazılarıdır.

5. Taze Meyve ve Sebzelerin Satışı

Ziyaretçilerin büyük bir kısmı agro-turizm çiftliklerine taze meyve ve sebzeleri satın almak için gelmektedir. Çiftlik sahipleri de taze ürünlerini ziyaretçilere perakende fiyatından satmaktadır. Bu nedenle doğrudan pazarlamayla daha fazla müşteriye ulaşarak, daha fazla gelir elde edilebilir.

6. Eğitim Alma Ücreti

Günümüzde eğitim turizmi gelişmektedir. Çünkü birçok turist tatilde de olsa aktif ve zihinsel olarak çalışmayı istemektedir. Agro-turizm çiftlikleri insanlara bu imkânı sunmaktadır. Fırında ekmek yapmak, şarap üretimi, meyve yetiştiriciliği, peynir üretimi, binicilik, şifalı bitki yetiştiriciliği agro-turizm çiftliklerinde ziyaretçilere verilen eğitimler arasındadır. Çiftlik sahipleri verilen eğitimler karşılığında ücret talep etmektedirler.

7. Yemek Servisi

Çiftlik ziyaretçileri uzun süre çiftlikte kalacaklarsa yemek ihtiyaçları gündeme gelecektir. Yiyecek satışları, atıştırmalık (börek, meyve, peynir vb.), bir kafe insanların yemek ihtiyaçlarını giderecektir. Hatta bazı agro-turizm çiftliklerinde lokantalar bulunmaktadır. Bütün bu faaliyetler çiftliğe ek gelir sağlamaktadır.

8. Tatma Ücreti

Çok farklı tarımsal ürün yetiştiren agro-turizm çiftlikleri ziyaretçilere ücret karşılığında ürünlerini tatma deneyimi sunabilir. Çiftlik sahipleri ender bulunan elma, armut, yenilebilir çiçekler vb. ürünleri yetiştirip, bunları tatmaları için ziyaretçilerine deneyim fırsatı verebilirler. Bu deneyimler nadir olduğu için ziyaretçiler bu fırsatı değerlendirmek için ücret ödeyebilirler.

9. Gösteri Ücreti

Bazı agro-turizm çiftlikleri etkinlik amaçlı kullanılabilir. Örneğin çiftliğin at yarışlarına ev sahipliği yapması sağlanabilir. Çiftlikte belli bir ücret karşılığında yarışma, eğlence, parti vb. etkinlikler düzenlenebilir. Bu etkinlikler sırasında satıcılar için tezgâhlar açılabilir. Bütün bu faaliyetler çiftlik sahiplerinin gelirlerini artıracaktır.

10. Çiftlik Konaklamacılığı

İnsanlar geceleme ya da hafta sonu konaklamaları için çiftlikte kalmak isteyebilirler. Çiftlik konaklaması bir kulübede ya da evde olabilir. Ancak konaklama faaliyetlerini yürütmek çiftlik işlerinin yoğun olduğu bir yerde zordur. Bunun için çiftlik sahiplerinin işçi çalıştırmaları gerekebilir.

11. Mekân Kiralama Ücretleri

Çiftlik sahiplerinin gelir elde etme yöntemlerinden biri de yer kiralama ücretleridir. Çiftlikteki kullanılmayan mekânlar doğum günü partileri, nikâhlar, aile toplantıları, iş toplantıları ve özel etkinlikler için kiraya verilebilir. Kiralama fiyatları verilen hizmete ve mekâna göre değişebilir.

3.2. Gelişmiş ve Gelişmekte Olan Ülkelerde Agro-turizm Uygulamaları

3.2.1. Amerika Birleşik Devletleri'nde Agro-turizm

Agro-turizm uygulamaları Amerika Birleşik Devletleri (ABD) için yeni bir trenddir. ABD çiftliklerinin çok küçük bir kısmında agro-turizm faaliyetlerinde bulunmaktadır. ABD'de agro-turizm ölçek etkinliği olmayan ve piyasaya ulaşmakta zorluk çeken küçük aile çiftlikleri için stratejik bir öneme sahiptir (Schilling vd.,2014).

ABD'de agro-turizm artışını sağlayan birkaç etmen vardır. Bunlardan birincisi insanların kırsal alanda vakit geçirmekten mutlu olmasıdır. İkincisi kişilerin aileleriyle ve karavanlarla seyahat etmek istemeleri ve aktivite içeren deneyimlerde bulunmalarıdır. ABD'de çiftlik sahipleri yılda yaklaşık 800 milyon dolar agro-turizmden ek gelir sağlamaktadırlar (Carpio vd.,2006).

3.2.2. İtalya'da Agro-turizm

İtalya'da agro-turizm ile ilgili ilk kanuni düzenleme 1985 yılında yapılmıştır. Çiftçilerde agro-turizm yoluyla ek gelir elde ettikleri için sistemi benimsemişlerdir. Çünkü çiftçiler agro-turizm vasıtasıyla hem tarımsal ürünlere değer katacaklar hem de ürünlerini çiftlikte satma imkânına kavuşacaklardı. Ayrıca birçok kişi kırsal alanda yeme, içme ve tatil yapmak için araştırmalar yapmaktaydı. Bunların yanında agro-turizmin popülerliğinin artması ile İtalya hükümeti tarımsal kalkınmaya yardımcı olmak, kırsal alanları canlandırmak, kırsal bölgelerde istihdamı artırmak ve yeni bölgesel ürünler elde edilmesi amacıyla tarımsal politikaları desteklemiştir. İtalya'da otel ve restoran sahiplerinin sektörleri ile ilgili endişeleri nedeniyle agro-turizm düzenlemeleri yavaş yapılmıştır (Clemens, 2004: 11).

İtalya'da agro-turizm çiftliklerinin asıl amaçları olan tarımsal faaliyetlerden uzaklaşmalarına izin verilmemiştir. Agro-turizm faaliyetleri çiftlikler için sadece ek gelir kaynağı olarak değerlendirilmiştir. İtalya'da agro-turizm çiftliklerinde turistlere kısa süreli ziyaretler için yemek, aperatif, konaklama hizmetleri sunulmaktadır. Son yıllarda gece konaklama imkânlarının artırılması ile agro-turizm İtalya'da %25 büyümüştür. Çiftlik sahipleri de aileleriyle (ebeveynler, onların evli çocukları, evli kardeşler vs.) birlikte çiftlikte yaşamaya devam etmişlerdir. Agro-turizm yoluyla müşteriler çiftliklere getirilmektedir. Çiftçiler ziyaretçilere bal, reçel, peynir, et, şarap, el ürünleri satmaktadırlar (Clemens, 2004:12).

İtalya'da agro-turizm çiftlikleri Aperatif (Snacks), Tam Öğün (Full Meal) ve Konaklama (Sleeping Accommodations) olmak üzere üç farklı sınıfın birinde hizmet vermektedirler. Sunulan turizm faaliyetlerinin en düşük seviyeli olanı aperatif agro-turizm uygulamalarıdır. Aperatif agro-turizm uygulamasında ziyaretçiler peynir, et, şarap ve meyve ürünlerini tatma imkânlarına sahiptirler. Self-servis uygulaması yapılmaktadır. Bu çiftliklerde sunulan ürünlerin %51'i çiftlikte üretilmek zorundadır. Ayrıca çiftlik sahipleri işlenmiş çiftlik ürünlerini ziyaretçilere satma fırsatı da bulmaktadırlar. Yasalarla ziyaretçi sayısı ve ziyaret günleri kısıtlanmamıştır. (Clemens, 2004:12).

Tam öğün uygulaması İtalya'daki en yaygın agro-turizm uygulamasıdır. Tam öğün uygulamasıyla çiftlik sahipleri anında nakit elde etmektedirler. Yasaya göre çiftlikte yemeklerde kullanılan ürünlerin en az %60'ı çiftlikte üretilmeli, %25'i çiftliğin bulunduğu kırsal bölgeden temin edilmelidir. Ancak yemek yapımında kullanılan malzemelerin %15'i ticari olarak satın alınabilmektedir (Clemens, 2004:13).

Diğer bir uygulama olan konaklama ise en yüksek hizmetin sunulduğu agro-turizm sınıfıdır. Konaklama agro-turizm uygulamasına daha çok pahalı otel ve restoranlara gitmeyen gençler rağbet göstermektedir. Yasaya göre konaklama hizmeti sunan agro-turizm çiftlikleri bir gecede en fazla 30 konaklama hizmeti sunabilirken, ancak 80 kişiye akşam yemeği hizmeti verebilmektedir. Bu agro-turizm çiftliklerinin senede 160 günden fazla çalışması yasaktı. Çiftliklerde ziyaretçilere peynir, et, şarap ikram edilmektedir. Sığır, domuz, kümes hayvanları kesimi yapılmaktadır. Kesilen sığır ve kuşların sayısına sınırlama getirilmiştir. Kesilen sığırlar, kesimin yapıldığı çiftlikte yetişmiş olmalıdır (Clemens, 2004:14).

İtalya'da agro-turizm alanında çalışan kişilerin lisans alması gerekmektedir. Bu lisans için çiftlik sahiplerinin ya da işletmecilerinin iki yıllık tarım tecrübesine sahip olması, yüz saatlik eğitim alması

(peynir, şarap üretimi, çiftlik yönetimi, mali muhasebe, sağlık bilgisi, gıda ürünlerinin taşınması- işlenmesi, misafir ağırlama) ve sözlü sınavı geçmesi gerekmektedir (Clemens, 2004:14).

3.2.3. Fransa'da Agro-turizm

Fransa'da agro-turizm diğer ülkelere göre daha az gelişmiştir. Agro-turizm uygulamaları Fransa'da 1950'li yıllarda başlamıştır. Agro-turizm çiftlikleri kırsal toplumlara yakın yerlere kurulmuştur. Yaklaşık 20.000 çiftçi agro-turizm ile ilgilenmektedir. Bunların %70'i konaklama, %30'u diğer etkinlikler, %16'sı yiyecek servisi, %4'ü ise el sanatları alanında faaliyette bulunmaktadır. Çiftlikler en fazla Alpler, Pyrenees and Massif Central'da, Akdeniz çevresinde bulunmaktadır. Agro-turizm çiftlikleri fazla kâr etmeseler de sayıları her sene artmaktadır (Chiran vd., 2016: 228).

3.2.4. Malezya'da Agro-turizm

Agro-turizm Malezya'da ilk defa 1991 yılında gündeme gelmiştir. Günümüzde milyonlarca turist Malezya'da agro-turizm alanlarını ziyaret etmektedir. Agro-turizmden elde edilen gelirin artması neticesinde Malezya'da ulusal agro-turizm ilkeleri oluşturulmuştur. Amaç agro-turizmden elde edilen geliri daha fazla artırmak, gençlerin kırsal bölgelerden kentlere göç etmelerini azaltmaktır. Malezya'da Tagal bölgesinde balık çiftlikleri bulunmaktadır. Bu çiftliklerde ziyaretçiler agro-turizm kapsamında balıklarla yüzmekte, balıkları beslemektedirler. Özel sektör agro-turizmden elde edilen gelirin artması ile birlikte organik çiftlikler, hayvan çiftlikleri, çiçek çiftlikleri kurarak, ziyaretçilere açmaktadırlar. Malezya'da Cameron Yaylaları bölgesi bulunmaktadır (Mazlan ve Juraimi, 2014).

Bu bölgede çay, çiçek ve bal arısı çiftlikleri kurularak, ziyaretçilere açılmıştır. Bu çiftlikleri 2011 yılında yaklaşık 57.000 kişi ziyaret etmiştir. 1995 yılında Malezya'da "aile yanında kalma programı" başlatılmıştır. Bu program ile turistler bölgede yaşayan aileler tarafından misafir edilmektedirler. Böylece turistlere bölgedeki kültürü ve yaşam tarzını öğrenme fırsatı sunulmaktadır. Aile Yanında Kalma Programı çok başarılı olmuştur. Bu program sayesinde ülkeye gelen turist sayısı yaklaşık %30 artmıştır. Bu programa en fazla Japonlar, Koreliler ve Singapurular rağbet göstermektedirler. Agro-turizm sayesinde Malezya'da tarımsal üretim %25 artmıştır (Mazlan ve Juraimi, 2014).

3.2.5. Güney Afrika'da Agro-turizm

Güney Afrika'da agro-turizm uygulamaları Batı Cape bölgesinde şarap turizminin geliştirilmesi çalışmaları neticesinde gündeme gelmiştir. Agro-turizm faaliyetleri sonucunda bu bölgede şarap turizminde önemli gelişmeler gerçekleşmiştir. Güney Afrika'da agro-turizmin kırsal bölgelerde refah artışını sağladığı kanıtlanmıştır. Güney Afrika'da at, devekuşu, muz, narenciye çiftlikleri agro-turizm kapsamında faaliyette bulunmaktadır. Peynir tatma, kuş gözlemciliği, çilek toplama, ata binme ve balık avlama en fazla ilgi gören agro-turizm deneyimleri arasındadır. Güney Afrika'da 193 kasabada agro-turizm yapılmaktadır (Rogerson ve Rogerson, 2014: 97-101).

3.2.6. Türkiye'de Agro-turizm

Türkiye'de agro-turizm gelişme aşamasındadır. Devlet tarafından henüz agro-turizm ile ilgili ciddi desteklemeler yapılmamıştır. Agro-turizm ile ilgili faaliyetler genellikle sivil toplum kuruluşları tarafından gerçekleştirilmektedir. Türkiye'de agro-turizm ile ilgili ilk ciddi çalışma Buğday Derneği tarafından yapılmıştır. Buğday derneğinin amacı toplumun ekolojik yaşam ve agro turizm ile ilgili farkındalığını artırmaktır. Bu amaç doğrultusunda buğday derneği 2002 yılında Ta Tu Ta projesini gerçekleştirmiştir. Bu proje kapsamında çiftçiler evlerine belli bir ücret karşılığında ziyaretçi kabul ediyorlar, ziyaretçilere çiftlik faaliyetleri ile ilgili bilgiler veriyorlardı. Ta Tu Ta projesine Türkiye'de 69 tane agro-turizm çiftliği katılmıştır (Karabati vd., 2009: 133).

Agro-turizm çiftlikleri Türkiye'nin 32 farklı bölgesinden seçilmişlerdir. Bu çiftliklerin geneli kıyı (Marmara, Ege, Akdeniz ve Karadeniz) bölgelerinde bulunmaktadır. Agro-turizm, Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın 2023 hedefleri içerisinde yer almaktadır (Tetik ve Girgin, 2010: 260).

4. Sonuç

Kalkınma, ülkedeki ekonomik büyümenin artmasının ardından halkın yaşam standardının yükseltilmesidir. Kırsal kalkınma ise kırsal bölgede yaşayan halkın, kentte yaşayanların yaşam standartlarına sahip olmasını sağlamaktır. Agro-turizm kırsal kalkınmanın amaçlarına ulaşılmasında kullanılan araçlardan biridir. Agro-turizm, ABD ve Avrupa ülkelerinde 20. yüzyılın ortalarında başlamışken, Türkiye'de yeni bir trend haline gelmeye başlamaktadır. Dolayısıyla Türkiye'deki politika yapıcılar diğer ülkelerin tecrübelerinden faydalanarak yeni gelişmeye başlamakta olan agro-turizmin temellerini sağlam bir şekilde kurabilirler. Agro-turizmin gelişmesi ile birlikte kırsal bölgelerde kalkınma ve istihdam artacaktır. Bu amaç doğrultusunda politika yapıcılara aşağıdaki önerilerde bulunmaktadır:

- Agro-turizm çiftliklerinin turizm faaliyetlerinde bulunacakları zaman aralığı belirlenmelidir.
- Çiftlik sahiplerinin agro-turizm uygulamalarını daimi olmak yerine geçici bir gelir kaynağı olarak düşünmeleri sağlanmalıdır. Aksi takdirde agro-turizm uygulamaları neticesinde tarımsal üretim düşecektir.
- Agro-turizm çiftliği açmanın şartları belirlenerek, bu şartlar standart hale getirilmelidir.
- Ziyaretçilerin sadece ata bindirildiği meyve-sebze toplatıldığı klasik agro-turizm faaliyetlerinin dışına çıkılarak; çiçek çiftlikleri, insanların balıklarla yüzdüğü balık çiftlikleri vb. yeni fikirleri içeren agro-turizm çiftlikleri kurulmalıdır.
- Agro-turizm çiftlikleri kırsal kesime yakın bölgelerde kurulmalıdır.

Kaynakça

- Carpio, C.E., Wohlgenant, K.M. & Boonsaeng, T. (February, 5-8,2006). The Demand for Agritourism in the United States, Southern Agricultural Economics Association Annual Meetings, Orlando, Florida.
- Chiran, A., Jităreanu, A.F., Gîndu, E. & Ciornei, L. (2016). Development of Rural Tourism and Agrotourism in Some European Countries, *Agricultural Management/ Lucrari Stiintifice Seria I, Management Agricol*, 18(1), pp. 225-234.
- Clemens, R.L.B. (2004). Keeping Farmers on the Land: Adding Value in Agriculture in the Veneto Region of Italy. MATRIC Briefing Papers. Paper 6.
- Çeken, H., Karadağ, L. & Dalgın, T. (2007). Kırsal Kalkınmada Yeni Bir Yaklaşım Kırsal Turizm ve Türkiye'ye Yönelik Teorik Bir Çalışma. *Artvin Çoruh Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 8 (1), ss. 1-14.
- Geray, C. (1999). İşlendirme Açısından Kırsal Gelişme Yöneltilerimiz- Yaklaşımlar, Uygulamalar ve Geleceğe Bakış-, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54-2.
- Jolly, D. (2012). What is Agritourism, <http://sfp.ucdavis.edu/agritourism/factsheets/what/>, (Erişim Tarihi: 15.02.2017).
- Karabati, S., Doğan, E., Pınar, M. & Celik, L.M. (2009). Socio-Economic Effects of Agri-Tourism on Local Communities in Turkey: The Case of Aglasun, *International Journal of Hospitality & Tourism Administration*, 10(2), pp. 129-142.
- Kuşat, N. (2014). Sürdürülebilir Kırsal Kalkınma İçin Bir Alternatif Olarak Kırsal Turizm ve Türkiye'de Uygulanabilirliği. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Cilt: 10, Yıl: 10, Sayı: 2, ss. 65-87.
- Mazlan, N. & Juraimi, A.S. (2014). Development and Challenges of Agritourism in Malaysia , *Journal of the International Society for Southeast Asian Agricultural Sciences*, 20(1), pp.131-138.
- Oakley, P. & Garforth, C. (1985). Guide to extension training, *FAO Training Series*, No: 11, FAO, Rome, Italy. Erişim: 08.03.2017.

- Ochterski, J. & Roth, M. (2007). Getting Started in Agritourism, <http://csetompkins.org/resources/getting-started-in-agritourism>, (Erişim Tarihi: 20.02.2017).
- Rogerson, C.M. & Rogerson, J.M. (2014). Agritourism and Local Economic Development in South Africa, *Bulletin of Geography. Socio-Economic Series No. 26*, pp. 93-106.
- Schilling, B.J., Attavanich, W. & Jin, Y. (2014). Does Agritourism Enhance Farm Profitability?, *Journal of Agricultural and Resource Economics*, 39(1), pp. 69-87.
- Tetik, N. & Girgin, G.K. (2010). Farm Tourism in the Context of Tourism Product Diversification an Example Application From Turkey and Recommendations for Bulgaria. *Management and Education*, Vol VI (1), pp. 257-263
- Tolunay, A. & Akyol, A. (2006). Kalkınma ve Kırsal Kalkınma: Temel Kavramlar ve Tanımlar. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, Sayı: 2, ss. 116-127.